

Van Twickelo en Havixbeck

Albert van der Kaap

Op 17 juni 1672 rijden 200 ruiters van het leger van Bommen Berend, de bisschop van Munster, onder leiding van overste Twickelo, Blokzijl binnen. Zou dit de neef Twikkel zijn over wie Sophia van den Camp het heeft in haar getuigenis tegen Osebrandt Jan Rengers? Het bleek anders te zitten. Sophia had geen neef die van Twickelo heette, maar zij was wel verwant met die familie. Maar de persoon over wie zij heeft is geen directe familie van haar. Doelt zij dan toch op hem of gaat het over een andere Van Twickelo? In dit artikel probeer ik licht in de zaak te laten schijnen.

Reeds in de achtste eeuw had een familie Twickel bezittingen in het Duitse Vreden. In de veertiende eeuw verwierf een Hermann van Twickel, zoon van Engelbert en getrouwd met Margaretha van Hulscher een hof in de Nederlanden, 'toe Eysinc', die we nu kennen als het kasteel Twickel en die na de familie Twickelo in het bezit kwam van respectievelijk de families Van Raesfeld en Van Wassenaer.¹

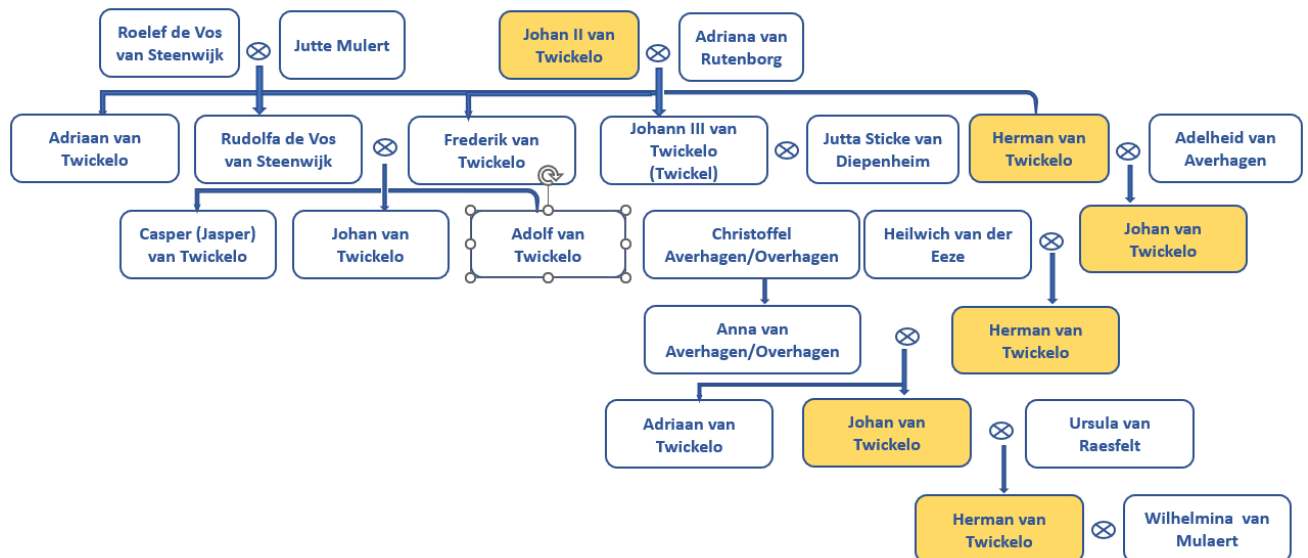

Door gunstige huwelijken en goed beheer ging het de Twickelo's voor de wind. Zo verwierf Johan II door zijn huwelijk met Adriana van den Rutenberg het huis de Rutenberg in Dalfsen en daarnaast ook bezit in Hengelo, waaruit later het huis Hengelo ontstond.

De oudste zoon Johan III kreeg Twickel, maar De Rutenberg en Hengelo werden door vererving op zijn jongere broer Frederik van Twickelo (ca 1482-1555) weer afgescheiden. Frederik was drost van Diepenheim en kastelein van Coevorden en trouwde met Rudolfa de Vos van Steenwijk, dochter van Roelof de Vos van Steenwijk en Jutta Mulert. Frederik van Twickelo *'niet zo jong meer, heeft Coevorden in 1522 moeten verdedigen tegen de kleine Napoleon van oostelijk Nederland, hertog Karel van Gelre. Het is hem niet mogen gelukken het slot te behouden, ook niet nadat hij heel Coevorden had afgebrand om het de vijand moeilijker te maken. Zelf wilde hij zich niet overgeven, maar liever het slot in de lucht laten vliegen. De grijze slotvoogd is toen door zijn eigen mensen*

¹ Meer informatie op <http://www.landgoedvrienden.nl/wp-content/uploads/2020/03/Twickel.pdf>

gevangen genomen. Hij kwam in Gelderse gevangenschap en heeft zich voor 1200 Emden gulden moeten vrijkopen.²

Zijn nazaten moeten Duitsland zijn gegaan, waar ze tot op heden nog steeds op Haus Havixbeck³ ten westen van Münster, wonen. Maar om wie gaat het precies? Frederik en Rudolfa hadden drie kinderen:

- Adolf van Twickelo⁴ (ca 1532-1596), getrouwd met Geertruid van Keppel en Magdalena Türck of Torck. Uit diens tweede huwelijk werd Frederik van Twickelo, geboren die (1) met Machteld van Galen en (2) met Ermgard Bolcke trouwde.
- Johan van Twickelo.
- Casper (Jasper) van Twickelo, getrouwd met Anna van Averhagen.

Havixbeck

En dan valt er een klein gat, want in 1601 trouwt een Rudolf of Johan van Twickelo met Ermgard (Emigardia) von Beveren, dochter van Johann von Bevern. Deze Rudolf is mogelijk de commandant van de lijfwacht van koning Filips II in Duitsland en van de troepen van Münster geweest.⁵

De vraag is wie was deze Rudolf (Johan)? Was hij een zoon van Johan van Twickelo, zoon van Fredrick van Twickelo? Dat zou de naam Rudolf verklaren.

Rudolf (Johan) en Ermgard woonden op Havixbeck (ten westen van Münster). Dit landgoed was ontstaan uit de Bruningshof, waarmee een Dietrich von Schönebeck was beleend. Door het huwelijk van Crissella von Schönebeck met Sweder of Assuerus von Bevern in ongeveer 1450 kwam dit huis aan de familie von Bevern.

² <https://geschiedeniscoevorden.nl/content/picardtreeks-nr-6>

³ https://de.wikipedia.org/wiki/Haus_Havixbeck

⁴ <http://www.marceltettero.nl/nut/10nov2010b/index7.html>

⁵ <https://www.genealogieonline.nl/en/west-europese-adel/I280298.php>

Havixbeck.

Johann Bevern van Twickel

Johann Bevern van Twickel (1603-1679), zoon van Rudolf (Johan) en Ermgard, trouwde met Wilhelmina von der Reck van Steinfurt, dochter van Johan von der Reck en Elisabeth. Hij werd door de bisschop van Münster tot drost van Rheine-Bevergern benoemd. In 1652 veroverde hij het door Nederlanders bezette slot Bevergern.

Johann Rudolf Twickel zu Havixbeck

Johann Rudolf Twickel zu Havixbeck, zoon van Johann en Wilhelmina, werd geboren op 13 november 1642. Hij sneuvelde op 2 september 1672 bij Blokzijl. Lees hieronder wat hem daar is overkomen.

Blokzijl

In 1672 valt de bisschop van Munster, Christoph Bernard van Galen, beter bekend als Bommen Berend, het oostelijke deel van ons land binnen en op 17 juni 1672 vallen 200 ruiters onder leiding van Overste Twikkelo Blokzijl binnen. Blokzijl was net zomin als andere vestingen in een staat van 'genoegzamen tegenweer'. De vestingwerken waren vervallen en de plaats was van kriegsbezetting en oorlogsvoorraad ontbloot. De burgers begonnen nu wel de wallen en grachten zo goed mogelijk te herstellen, maar toen zij vernamen dat de meeste steden van Overijssel zich reeds aan de macht van de bisschop hadden onderworpen, en de vijandelijke troepen in aantocht waren, staakten zij het werk. Op 17 Juli gaven zij zich over.

'Het duurde echter niet lang of de vrije kustbewoners waren de Munstersche troepen, wegens derzelve heerschzuchtigheid en buitensporige vorderingen in den hoogsten graad moede, en om van hen ontslagen te worden, knoopten de voornaamste burgers met de hoofden der krijgsmagt in Friesland eene geheime onderhandeling aan. Twikkelo, ofschoon hiervan onbewust, bespeurde echter genoeg, dat de burgerij naar verlossing haakte. Nog meer werd hij in dit gevoelen gesterkt, toen een hoop Friesche soldaten' (450 soldaten) uit het leger van den Luitenant Generaal Baron van Aijlva, bij Blankenham aan wal gezet, eene aldaar gelegene kleine schans aanviel, en de Munstersche bezetting trachtte meester te worden, welke poging echter mislukte. Inmiddels had Twikkelo de

vestingwerken van Blokzijl aanmerkelijk doen verbeteren. Tevens vorderde hij van de burgers dat zij, in handen van zekere, daartoe overgekomen personen, den eed van getrouwheid aan den Bisschop zouden afleggen; doch in weerwil van des Bevelhebbers bedreigingen, werd aan dezen eisch niet voldaan. Met eenparige stemmen gaven de bijeengeroepen gilden, onder goedkeuring van den Burgemeester, aan deze personen of geheimen Raad te kennen, dat zij dien eed niet konden, noch wilden doen, en men derhalve naar welgevallen met hen kon handelen.

De gemagtigden moesten alzoo onverrichter zake terug keeren. Kort daarna leverden de burgers een uitstekend bewijs niet alleen van hunne getrouwheid aan het vaderland, maar ook van hunnen moed, want toen Twikkelo, die nu nog meer wantrouwen tegen hen koesterde, de onder zijne bevelen staande bezetting met 50 infanteristen en 100 ruiters uit de omliggende plaatsen versterkte, gaven zij daarvan bericht aan de Staten van Friesland. Deze, het gevaar begrijpende waarin hunne Provincie door de verovering eener zoo nabij gelegene sterkte gebracht was, zonden eene bende krijgsvolk, sterk 450 man, in eenige schepen derwaarts, onder de bevelen van Dirk van Baerdt en de onmiddellijke aanvoering van den Hopman Albert Christoffel van Hania. Met dezen troep moest men in den nacht van den 21 op 22 Augustus den aanslag beproeven: doch door windstilte belet om bij Blokzijl aan wal te stappen, bereikten zij eerst den volgenden dag het dorp Blankenham, waar de krijgslieden, tot aan hun middel door het water gaande, aan land stapten. Onverwijld trok men op Blokzijl aan. De Kommandant Twikkelo, intusschen van hunne landing verwittigd, begaf zich met driehonderd man van zijne bezetting en twee veldstukjes naar Baarle, waar hij in eene schans post vatte.

Doch de Friezen drongen zoo hevig op de Munsterschen in, dat deze, na een scherp gevecht te hebben doorgestaan, zich genoodzaakt zagen naar Blokzijl terug te trekken. Bij dezen aflogt zaten de eerstgenoemden den vijand zoo dicht op de hielen, dat deze ter naauwernood de poort bereikte. De burgers, die in het geweer stonden, ziende dat de Friezen tot voor de poort genaderd waren, en vreezende dat zij mogten terugkeeren, moedigden elkander aan, met de woorden: mannen het is nu tijd, laten wij ons courageus toonen; wij verkrijgen weer onze oude vrijheid.

Twikkelo kwam bij hen en verzocht, dat zij als getrouwe burgers hem wilden bijstaan, waarop een hunner ten antwoord gaf: "parlementeer en geef de plaats over."

Naauwelijks had hij hen verlaten, of dezelfde spreker riep tot de menigte: "komt mannen! ik zal u voorgaan, volgt mij maar." Hierop ging het naar de Kuinderpoort, maar op hunnen weg de Groene straat met ruitery bezet vindende, brandden zij daarop los en schoten een der ruiters neder, waarna de overigen het hazepad kozen. Aan de poort gekomen, vonden zij daar den Kommandant Twikkelo van wien zij andermaal begeerden, dat hij met de Friezen verdrag sluiten en hun Blokzijl overgeven zou.

Toen Twikkelo dit weigerde, met te zeggen; "wij kunnen de plaats wel houden," werd hij aangegrepen, de degen hem ontweldigd, en riepen de burgers den Friezen toe: "vivat Oranje! komt maar binnen, het is gewonnen." Inmiddels werd de poort met mokers en houweelen voor hunne verlossers opengemaakt, die terstond de vesting binnentrokken, terwijl de Munsterschen, hunne posten verlatende, door de Zuiderpoort ontvlugten.

Velen van hen schoten echter het leven er bij in, en onder deze ook de bevelhebber Twikkelo, die het eerst ontkomen was. Men had hem achterhaald en met de kolf van een geweer ter neder geslagen, waarna hij, weder opstaande, van een Friesch soldaat doorschoten werd. Zestig of zeventig man waren bij dezen aanslag gevangen genomen, onder welke twee Luitenants en een priester. Het lijk van Twikkelo (wiens jagtgeweer thans nog te Blokzijl aanwezig is) werd aldaar in het portaal der groote kerk, aan de zijde der Brouwersstraat, begraven.⁶

Het kruis van Havixbeck

Volgens de overlevering (inscriptie), staat het kruis op de plek waar ridder Swer von Bevern in 1487 op de terugweg van een Turkse veldtocht in het zicht van zijn woonplaats Haus Havixbeck zou zijn gestorven. Hij was eerder zwaar gewond geraakt tijdens de gevechten aan de zijde van de keizer. Hij had toen gebeden om de overwinning voor de christenen en had God gesmeekt om zijn vaderland weer te mogen zien.⁷

⁶ <http://www.dboverijssel.nl/archieven/3926>

⁷ https://de.wikipedia.org/wiki/Poppenbecker_Kreuz